

Η πολύπλευρη προσωπικότητα του Θεμιστοκλή

/ [Γνώμες](#)

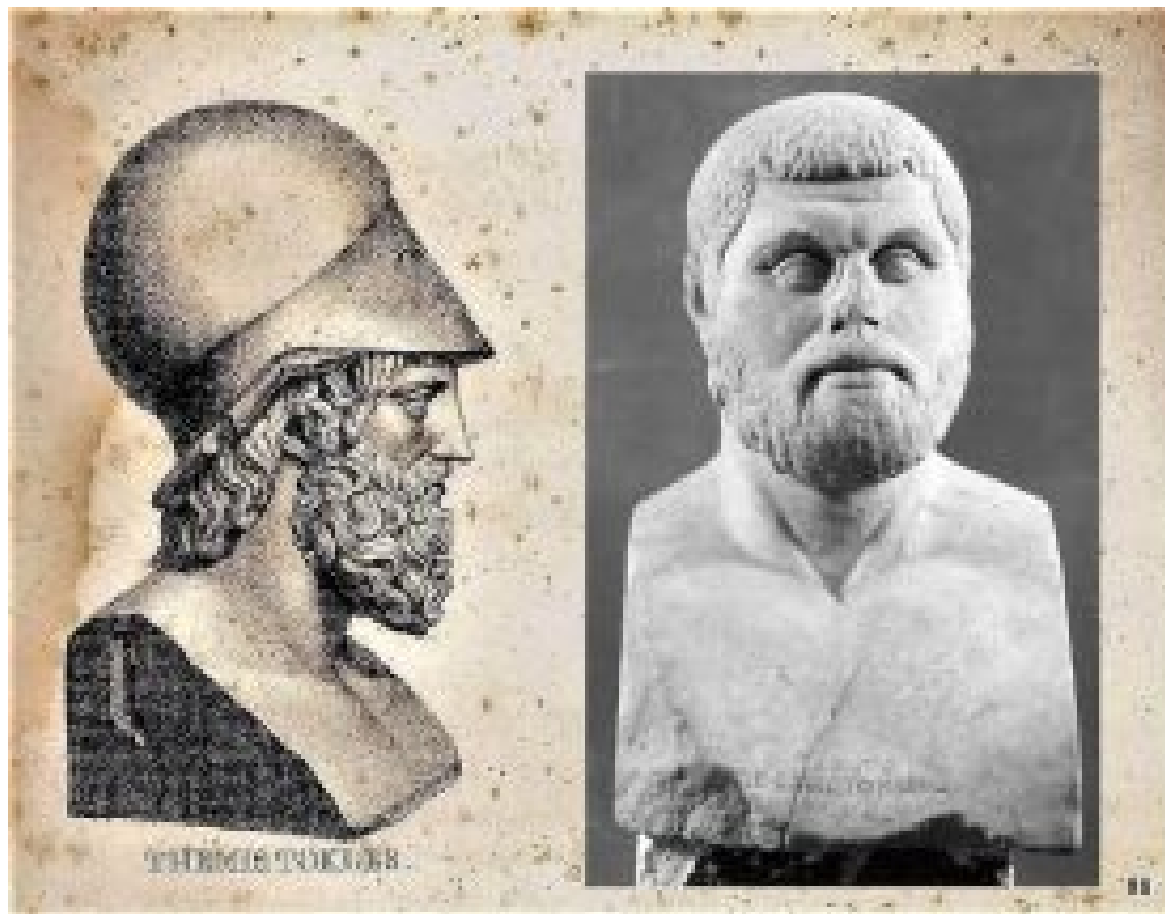
- Μιχάλης Κουτσός, Φιλολόγος – Συγγραφέας

Εισαγωγικά

Ο Θεμιστοκλής του Νεοκλέους (527 π.Χ. – 459 π.Χ.) ήταν αρχαίος Έλληνας, πολιτικός και στρατηγός. Υπήρξε αρχηγός της δημοκρατικής παράταξης στην κλασική Αθήνα, έλαβε μέρος στη Μάχη του Μαραθώνα το 490 π.Χ. και στη Ναυμαχία του Αρτεμισίου και της Σαλαμίνας το 480 π.Χ. Ο πατέρας του ο Νεοκλής ήταν γνήσιος Αθηναίος, η μητέρα του όμως η Ευτέρπη ήταν ξένη, από την Θράκη ή την Καρία. Επειδή λοιπόν δεν ήταν γνήσιος Αθηναίος συνάντησε πολλά προσκόμματα στην καριέρα του.

Όπως αναφέρει ο **Πλούταρχος** (Θεμιστοκλής 2.10) ο δάσκαλός του συνήθιζε να λέει: «εσύ, παιδί μου, δεν θα γίνεις καθόλου κάτι μέτριο, αλλά οπωσδήποτε κάτι μεγάλο, ή καλό ή κακό». Από την παιδική του ηλικία είχε κλίση στην πολιτική. Το 493 π.Χ. γίνεται πρώτος άρχοντας των Αθηνών. Ο Θεμιστοκλής είχε ένα όραμα: Να καταστήσει την Αθήνα μεγάλη ναυτική δύναμη και γι' αυτό ενεργούσε ώστε το ναυτικό λιμάνι της Αθήνας να είναι ο Πειραιάς και όχι το Φάληρο. Μετά την μάχη

και την νίκη στον Μαραθώνα το 490 π.Χ. ενώ όλοι πίστευαν ότι οι Πέρσες δεν θα τολμήσουν να κάνουν άλλη εκστρατεία, ο ίδιος πίστευε το αντίθετο και μάλιστα πίστευε ότι μόνο αν έχουν μεγάλη ναυτική δύναμη θα νικήσουν τους Πέρσες. Γι' αυτό πρότεινε και πέτυχε να δοθεί το μερτικό των Αθηναίων από τα κέρδη του λατομείου του Λαυρίου στην κατασκευή ευκίνητων πλοίων, των τριήρων, 100 στο σύνολο, στα οποία θα προστεθούν στην συνέχεια άλλα 100 κι έτσι η Αθήνα να αναδειχθεί σε μεγάλη ναυτική δύναμη. Πίστευε σε αυτό που αναφέρει ο Θουκυδίδης «μέγα το της θαλάττης κράτος», και όποιος κυριαρχεί στις θάλασσες κυριαρχεί σε όλο τον κόσμο, πράγμα που ισχύει ακόμη και σήμερα.

Οι Πέρσες ετοιμάζονται για πόλεμο

Εν όψει της ετοιμασίας του Ξέρξη κατά της Ελλάδας συγκαλείται συνέδριο στην Κόρινθο και λαμβάνονται τρεις σοβαρές αποφάσεις:

- α) να συνδιαλλαγούν μεταξύ τους οι εχθρικά διακείμενες πόλεις,
- β) να ζητήσουν βοήθεια από τις πόλεις της Κρήτης και κυρίως της Σικελίας και
- γ) να καταρτίσουν αμέσως το πολεμικό σχέδιο.

Στο συνέδριο οι Κορίνθιοι υποστήριζαν ότι η άμυνα της Ελλάδας πρέπει να γίνει

στον Ισθμό της Κορίνθου και γι' αυτό πρέπει εκεί να συγκεντρωθούν οι στρατιωτικές δυνάμεις. Ο Θεμιστοκλής όμως τους έπεισε να στείλουν εκστρατευτικό σώμα στα Τέμπη, που ήταν έναν στενό, όπου θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν τους πολυάριθμους Πέρσες, αλλά επειδή υπήρχαν και άλλοι δρόμοι και θα κυκλώνονταν, προτίμησαν τα στενά των Θερμοπυλών.

Μετά την κατάληψη των στενών των Θερμοπυλών, και την ναυμαχία στο Αρτεμίσιο ο στόλος θα εγκαταλείψει το Αρτεμίσιο και θα καταπλεύσει στον κόλπο της Σαλαμίνας. Εκεί ο Θεμιστοκλής θα δώσει αγώνα για να πείσει τους κατοίκους της Αθήνας να την εγκαταλείψουν, διότι αυτοί αρνιόνταν να το πράξουν από δεισδαιμονία. Τελικά, θα καταφέρει να τους πείσει χρησιμοποιώντας τους ιερείς, οι οποίοι μιλούσαν για ξύλινα τείχη. Και ενώ οι περισσότεροι πίστευαν ότι πρέπει να κάνουν ξύλινα τείχη, ο Θεμιστοκλής υποστήριξε ότι ξύλινα τείχη είναι τα καράβια τους και με αυτά θα μπορέσουν να νικήσουν τους Πέρσες. Τελικά ο Ξέρξης βρήκε ανοχύρωτη την Αθήνα και την πυρπόλησε.

Στην ναυμαχία της Σαλαμίνας ναύαρχος του ελληνικού στόλου ήταν ο Ευρυβιάδης κατά απαίτηση των Σπαρτιατών και ο Θεμιστοκλής, για να μην φέρει τον διχασμό, το δέχτηκε.

Πριν από την ναυμαχία της Σαλαμίνας

Κι όταν οι στρατηγοί από τις πόλεις που δεν μήδισαν συγκεντρώθηκαν στη Σαλαμίνα, έκαναν συμβούλιο. Ο Ευρυβιάδης πρότεινε να εκφράσει όποιος θέλει τη γνώμη του. Των περισσότερων οι γνώμες συνέπιπταν στο να δώσουν ναυμαχία μπροστά από την Πελοπόννησο, αφού κατευθύνουν τα καράβια τους στον Ισθμό.

Αντίθετα ο Θεμιστοκλής μιλώντας στον Ευρυβιάδη αντέκρουσε με το σκεπτικό ότι στα στενά της Σαλαμίνας η ναυμαχία ευνοεί τους Έλληνες με τα μικρά και ευέλικτα πλοία, ενώ στα ανοιχτά τους Πέρσες με τα μεγάλα και δυσκίνητα. Μένοντας εδώ θ' αγωνιστούνε για την Πελοπόννησο δίνοντας ναυμαχία, όμως αν την έδιναν στον Ισθμό, θα κουβαλήσαν τον εχθρό στην Πελοπόννησο και, αν νικήσουν, θα τραπούν σε άταχτη φυγή, την στιγμή μάλιστα που πήραμε και χρησμό πως μένοντας στην Σαλαμίνα θα θριαμβεύσουμε. Ο Κορίνθιος Αδείμαντος του λέει: «Ένας που δεν έχει πατρίδα (την Αθήνα την είχαν καταλάβει οι Πέρσες) δεν δικαιούται να μιλάει» Και ο Θεμιστοκλής του απάντησε ήρεμα: «Οι Αθηναίοι έχουν και πόλη και χώρα μεγαλύτερη από την δικιά τους, για όσο καιρό έχουν διακόσια καράβια αρματωμένα».

Ύστερα από την ομιλία του Θεμιστοκλή ο Ευρυβιάδης μεταπείστηκε, γιατί φοβήθηκε πάρα πολύ μήπως οι Αθηναίοι τούς εγκαταλείψουν, αν αυτοί οδηγούσαν

τα καράβια τους πίσω, στον Ισθμό. Και ο μεν στρατός της ξηράς με αρχηγό τον Κλεόμβροτο συγκεντρώθηκαν στον Ισθμό και άρχισαν να κτίζουν τείχη, για να μην περάσουν οι Πέρσες. Η ίδια γνώμη κινδύνευε να επικρατήσει και για τον στόλο και ο Θεμιστοκλής για να αναγκάσουν τους Σπαρτιάτες να ναυμαχήσουν στην Σαλαμίνα στέλνει τον δούλο του Σικίνιο στους Πέρσες και τους λέει μυστικά ότι οι Έλληνες σκέπτονται να φύγουν το πρωί, γι' αυτό σηκωθείτε και κυκλώστε τους να μην μπορούν να βγουν από τα στενά. Έτσι οι Σπαρτιάτες αναγκάστηκαν να μείνουν και να ναυμαχήσουν στα στενά της Σαλαμίνας. Εκεί εφαρμόστηκε το μεγαλοφυές σχέδιο ναυμαχίας του Θεμιστοκλή με το οποίο τα μεγάλα καράβια των Περσών στριμώχτηκαν και χτυπιόντουσαν μεταξύ τους κι έτσι τα επιτέθηκαν οι Έλληνες με τις ευκίνητες τριήρεις και τα τσάκισαν.

Ο Ξέρξης καθισμένος στα χαμηλώματα του βουνού Αιγάλεω που υψώνεται απέναντι από τη Σαλαμίνα, όσο κρατούσε η ναυμαχία, έβλεπε την πανωλεθρία των караβιών του και αποφάσισε εσπευσμένα να φύγει, για να προλάβει να μην χαλάσουν οι Έλληνες τις γέφυρες του Ελλησπόντου και δεν μπορέσει να περάσει στην Ασία. Άφησε όμως τον Μαρδόνιο με αρκετό στρατό να συνεχίσει τον πόλεμο κι έτσι έχουμε την τελευταία νικηφόρα μάχη των Πλαταιών τον επόμενο χρόνο 479, στην οποία ο Θεμιστοκλής δεν πήρε μέρος, διότι του το απαγορεύσανε οι Αθηναίοι.

Ο χαρακτήρας του Θεμιστοκλή

Είναι αλήθεια ότι ήταν το φυσικό του να κυνηγά τη δόξα. Αργοπορούσε να διεκπεραιώσει τις δουλειές του, για να αποδείξει ότι είναι πολυάσχολος και ότι έχει πολλές γνωριμίες. Για τους Αθηναίους πάλι έλεγε πως δεν τον εκτιμούν, διότι σε καιρό ειρήνης δεν τον υπολογίζουν, όταν όμως έχουν ανάγκη τρέχουν σε αυτόν. Σ' αυτόν πάλι από τη Σέριφο πάλι που του είπε κάποτε πως δεν έχει αποκτήσει δόξα από προσωπική του αξία, παρά χάρη στην πόλη, από την οποία κατάγεται, ο Θεμιστοκλής του αποκρίθηκε: «Αλήθεια λες, μα ούτε εγώ, αν ήμουν από τη Σέριφο, θα γινόμουν ένδοξος ούτε εσύ θα γινόσουν ένδοξος, αν ήσουν Αθηναίος».

Ο Θεμιστοκλής γίνεται δυσάρεστος με τα φερσίματά του

Ο Θεμιστοκλής έγινε δυσάρεστος και στους συμμάχους, γιατί περιόδευε τα νησιά και ζητούσε από αυτά να του δίνουν χρήματα. Επειδή οι συμπολίτες του άρχισαν να τον φθονούν και να δέχονται ευχάριστα τις διαβολές εναντίον του, ο Θεμιστοκλής βρισκόταν στην ανάγκη να γίνεται αλαζονικός, υπενθυμίζοντας πολλές φορές δημόσια τα όσα μεγάλα έκαμε.

Κι επειδή αυτοί που πήραν μέρος στη ναυμαχία της Σαλαμίνας δεν τον τίμησαν για τη νίκη του, αμέσως ύστερα από αυτά επισκέφτηκε τη Σπάρτη επιδιώκοντας τιμές. Κι οι Λακεδαιμόνιοι του έκαναν λαμπρή υποδοχή και τον τίμησαν εξαιρετικά. Το αριστείο βέβαια το έδωσαν στον Ευρυβιάδη, στεφάνι από ελιά όμως έδωσαν και στον Θεμιστοκλή για τη σοφία και την αξιοσύνη του. Επίσης του έκαναν δώρο το πιο όμορφο άρμα της Σπάρτης. Και αφού του έπλεξαν λαμπρό εγκώμιο, στην επιστροφή του τον κατευόδωσε με τιμητική συνοδεία από τριακόσιους επίλεκτους Σπαρτιάτες ως τα σύνορα της Τεγέας. Ο **Τιμόδημος** όμως από τις Αφίδνες, που ανήκε στην παράταξη των εχθρών του Θεμιστοκλή, τον κατάγγειλε για την επίσκεψή του στη Σπάρτη, πως τις τιμές που πήρε από τους Λακεδαιμονίους τις χρωστούσε στην Αθήνα κι όχι στην αξία.

Ο εξοστρακισμός του Θεμιστοκλή

Τον εξοστρακισμό του Θεμιστοκλή τον αποφάσισαν οι Αθηναίοι, θέλοντας να περιορίσουν την πολιτική δύναμη και την υπεροχή του, όπως συνήθιζαν να κάνουν για όλους εκείνους που νόμιζαν ότι αποχτούσαν δύναμη μεγάλη και ήταν επικίνδυνη δια την δημοκρατία.

Όταν εξορίστηκε από την πατρίδα του ο Θεμιστοκλής και τον καιρό που έμενε στο Άργος, τον κατηγορήσαν και οι Αθηναίοι και οι Σπαρτιάτες ότι είχε παρτίδες με τον προδότη Πausανία. Η εκκλησία του δήμου τελικά πείστηκε από τους κατηγορούς και έστειλε ανθρώπους με την εντολή να τον πιάσουν και να τον φέρουν, για να δικαστεί σε κοινό συνέδριο των Ελλήνων.

Η πορεία προς την αυλή του Αρταξέρξη.

Εκείνος για να αποφύγει την δίκη πήγε στην Κέρκυρα, που άλλοτε την είχε ευεργετήσει. Από εκεί πήγε στην Ήπειρο· και, επειδή οι Αθηναίοι και οι Λακεδαιμόνιοι άρχισαν να τον καταδιώκουν, ρίχτηκε σε προσπάθειες επικίνδυνες και απελπιστικές. Ύστερα τράβηξε για τη Σικελία και ζήτησε από τον Ιέρωνα τον τύραννο τη θυγατέρα του σε γάμο με την υπόσχεση να φέρει τους Έλληνες στην εξουσία του και, επειδή ο Ιέρων αρνήθηκε, πήγε στην Πύδνα και από εκεί πέρασε στην Ασία. Εκεί είχε έναν φίλο τον Νικογένη, ο οποίος τον φυγάδευσε σε μια γυναικεία άμαξα, για να συναντήσει τον Αρταξέρξη, ο οποίος διαδέχτηκε τον πατέρα του τον Ξέρξη.

Στην βασιλική αυλή των Περσών

Ο Θεμιστοκλής συναντά πρώτα τον Αρτάβανο το χιλιάρχο και του λέει ότι είναι Έλληνας και θέλει να συναντηθεί με το βασιλιά για σπουδαίες υποθέσεις αλλά

αυτός του λέει ότι αν αποδεχτεί προσκυνήσει το βασιλιά, τότε θα τον επιτρέψει να τον δεις και να του μιλήσεις», πράγμα που ο Θεμιστοκλής το δέχτηκε. Όταν πήγε στον βασιλιά του είπε: «Έρχομαι σ' εσένα, βασιλιά, εγώ ο Θεμιστοκλής ο Αθηναίος, εξορισμένος και διωγμένος από τους Έλληνες. Σ' εμένα χρωστούν οι Πέρσες πολλά κακά αλλά περισσότερα καλά, γιατί εμπόδισα την καταδίωξή τους, Τώρα λοιπόν που βρίσκομαι σ' αυτή τη δύσκολη περίσταση και είμαι προετοιμασμένος να δεχτώ την εύνοιά σου, αν θέλεις να συμφιλιωθείς μαζί μου»

Σαν άκουσε αυτά ο Πέρσης μονάρχης χάρηκε. Έπειτα αμέσως γλέντησε σε συμπόσιο και τη νύχτα από τη χαρά του φώναξε δυνατά μέσα στον ύπνο του τρεις φορές: «Κρατώ στα χέρια μου το Θεμιστοκλή τον Αθηναίο!»

Μεγάλες τιμές στην περσική αυλή

Μόλις ξημέρωσε, ο βασιλιάς συγκάλεσε σε συμβούλιο τους φίλους του και τους παρουσίασε το Θεμιστοκλή. Ο βασιλιάς του μίλησε φιλικά και του είπε ότι για την ώρα τού χρωστούσε διακόσια τάλαντα, γιατί, αφού παρουσίασε ο ίδιος τον εαυτό του, είναι δίκιο να εισπράξει αυτός την αμοιβή που ορίστηκε για εκείνον που θα τον έφερνε.

Αυτός έμαθε αρκετά την περσική γλώσσα και μιλούσε με τον βασιλιά χωρίς διερμηνέα. Αυτό έδωσε αφορμή στους έξω από την αυλή να σχηματίσουν την ιδέα πως ο Θεμιστοκλής είχε καλές σχέσεις με τον βασιλιά κι έτσι προκάλεσε τον φθόνο των ισχυρών. Είναι αλήθεια ότι οι τιμές που του δόθηκαν δεν ήταν όμοιες μ' εκείνες που συνηθίζονταν στους ξένους. Ακόμη, καθώς λένε οι περισσότεροι συγγραφείς, ο βασιλιάς του έδωσε και τρεις πόλεις, για να προμηθεύεται το ψωμί, το κρασί και το προσφάγι του, τη Μαγνησία, τη Λάμψακο και τη Μυούντα.

Το άδοξο τέλος του

Κάποιοι πληρωμένοι από τους Πισίδες του έστησαν καρτέρι για να τον σκοτώσουν αλλά ο Θεμιστοκλής ξέφυγε τον κίνδυνο. Από τότε σε κάθε άλλη του ενέργεια ήταν πιο προσεχτικός. Γι' αυτό έπαψε τις περιοδείες του στην Ασία και κατοικούσε μόνιμα στη Μαγνησία. Εκεί παίρνοντας μεγάλες δωρεές και έχοντας μεγάλες τιμές, όπως οι εξοχότεροι από τους Πέρσες, έζησε πολύν καιρό ανενόχλητα.

Όταν η Αίγυπτος αποστάτησε με τη βοήθεια των Αθηναίων και ο Κίμων κυριαρχούσε στη θάλασσα, ο βασιλιάς του πρότεινε να αναάβει την αχηγία του περσικού στόλου αλλά αυτός ίσως, επειδή έκρινε ότι το έργο δεν ήταν κατορθωτό, αλλά περισσότερο από όλα αυτό που επικράτησε στην ψυχή του ήταν ο σεβασμός στη δόξα των κατορθωμάτων και των θριάμβων του.

Γι' αυτό πήρε την πιο ωραία απόφαση, να δώσει στη ζωή του το τέλος που άρμοζε. Θυσίασε στους θεούς, συγκέντρωσε τους φίλους του και τους χαιρέτησε με το δεξί του χέρι. Έπειτα, καθώς λένε οι περισσότεροι, ήπια αίμα ταύρου ή πήρε δραστικό δηλητήριο. Άφησε την τελευταία πνοή του στη Μαγνησία της Ασίας, αφού έζησε εξήντα πέντε χρόνια, και τα περισσότερα σαν πολιτικός αρχηγός.

Όταν έμαθε την αιτία και τον τρόπο του θανάτου του ο βασιλιάς, λένε πως θαύμασε ακόμη περισσότερο τον Θεμιστοκλή και έδειχνε πάντα ευμένεια στους φίλους και τους συγγενείς του.

Συμπερασματικά

Η μεγαλοφυΐα του Θεμιστοκλή αποδείχτηκε σε δυο σημαντικά γεγονότα. Το πρώτο ότι με τις ενέργειές του έκανε την Αθήνα πρώτη ναυτική δύναμη και στη συνέχεια θαλασσοκράτειρα και το δεύτερο το ότι ήταν ο κύριος αίτιος της μεγάλης νίκης στην ναυμαχία της Σαλαμίνας. Ήταν όμως και δύσκολος χαρακτήρας με πολλά ελαττώματα και πάθη, γι' αυτό δημιουργούσε εχθρούς, οι οποίοι τελικά πέτυχαν την εξόντωσή του. Κατακριτέο επίσης είναι ότι αυτός ο νικητής των Περσών στη Σαλαμίνα καταδέχτηκε να καταφύγει στην αυλή του Πέρση βασιλιά και να τον προσκυνήσει σαν Ασιάτης δούλος. Τελικά δεν είχε καλό τέλος, διότι ο ίδιος αναγκάστηκε να βάλει τέλος στην περιπετειώδη του ζωή με κάποια τίμια αξιοπρέπεια, αρνούμενος να πολεμήσει κατά του αρχηγού του Αθηναϊκού στόλου, του Κίμωνα.

Πηγές

1. *Ηροδότου Ιστορίαι, Πύλη ελληνικής γλώσσας (διαδίκτυο)*
2. *Πλουτάρχου Βίοι παράλληλοι, Θεμιστοκλής Καμίλλος,*

Βιβλιοθήκη Ελλήνων, Ελληνικός εκδοτικός Οργανισμός , μετάφραση Σπυρίδωνος Μαγγίνα, και Πύλη Ελληνικής Γλώσσας, μετάφραση Μ.Χ. Οικονόμου, (Διαδίκτυο)

Πηγή: pemptousia.gr